

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

DIVADELNÍ FAKULTA

Dramatické umění
Herectví alternativního a loutkového divadla

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Sametová simulace
aneb
Historické rekonstrukce na jevišti

Václav Němec

Vedoucí práce: doc. MgA. Jiří HAVELKA, Ph.D.

Oponent práce: MgA. Petra TEJNOROVÁ, Ph.D.

Datum obhajoby: Září 2021

Přidělovaný akademický titul: BcA

Praha, 2021

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

THEATRE FACULTY

Dramatic arts

Acting of alternative and puppet theatre

BACHELOR THESIS

Sametová simulace

or

Historical reenactments on stage

Václav Němec

Supervisor: doc. MgA. Jiří HAVELKA, Ph.D.

Opponent: MgA. Petra TEJNOROVÁ, Ph.D.

Date of thesis defence: September 2021

Academic degree to be obtained: BcA

Prague, 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

Vypracoval samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne .....

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy, tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Poděkování

Děkuji doc. MgA. Jiřímu Havelkovi, Ph.D. za cenné konzultace a za to, že mě obsadil do *Kabinetu*. Děkuji doc. Mgr. Marku Bečkovi za to, že mě přijal do svého ročníku, který tři roky poctivě vedl i napříč covidovým překážkám. Děkuji MgA. Vladimíru Novákovi, Ph.D. za cenné připomínky k bakalářské práci. Děkuji své sestře Marii Němcové za pomoc s korekturou.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá rozbořem divadelního triptychu *Sametová simulace* z roku 2019, jehož se autor zúčastnil jako herec. Pohlíží na to z pohledu historické rekonstrukce na jevišti. Používá k tomu příklady z živé historie, dokumentárního divadla a příklady konkrétních inscenací. V souvislosti s tím uvažuje nad populární historií a jak ovlivňuje historické povědomí lidí. Dále se zabývá popisem své herecké práce v rámci *Sametové simulace*, a to včetně problémů, na které při ní narazil. Hlavní část práce rozebírá dvě její části: *Federál* od skupiny *8lidí* a *Kabinet* režírovaný Jiřím Havelkou. Popisuje práci s textem, herecký přístup i inscenační prvky, a nakonec obě části srovnává.

Abstract

This bachelor thesis analyses theatre project *Sametová simulace*, performed in 2019. The author of this thesis participated on the project as an actor. This thesis describes the project from the point of view of a historical reenactment on stage. It uses examples from live history, documentary theatre and specific theatre performances. It also contemplates on popular fiction and its influence on other people's historical awareness. It describes author's work on the role in *Sametová simulace*, including difficulties he had with it. The main section of this thesis analyses two parts of the theatre project: *Federál* directed by the theatre group *8lidí* and *Kabinet* directed by Jiří Havelka. This thesis describes working with text, acting work and staging elements. At the end it compares both parts of the theatre project.

Obsah

1.	ÚVOD.....	1
2.	HISTORICKÁ REKONSTRUKCE NA JEVIŠTI.....	2
2.1.	Vztah historie a fikce.....	2
2.2.	Historická rekonstrukce na jevišti.....	4
2.3.	Historická rekonstrukce ve světě a u nás.....	8
3.	SAMETOVÁ SIMULACE.....	10
3.1.	Úvod.....	10
3.2.	Má role v Sametové simulaci.....	11
4.	ANALÝZA A SROVNÁNÍ.....	14
4.1.	Federál.....	14
4.2.	Kabinet.....	18
4.3.	Srovnání.....	26
5.	ZÁVĚR.....	28
	Seznam používaných zkratk.....	29
	POUŽITÉ ZDROJE.....	30
	Literatura.....	30
	Periodika.....	30
	Webové stránky.....	31

1. ÚVOD

V této práci se zabývám rozbořem projektu *Sametová simulace*, na kterém jsem se před dvěma lety herecky podílel. V rámci toho se ohlížím na fenomén historické rekonstrukce a jeho fungování na divadle. Snažím se ji na základě různých příkladů definovat a popsat její divadelní rysy. Také se zabývám celkovým vztahem umění a historie. Ve třetí kapitole stručně představuji dva roky starý projekt *Sametová simulace*. Zároveň reflektuji vlastní hereckou zkušenost při práci na *Kabinetu*. Ve čtvrté kapitole se o *Sametové simulaci* rozepisují hlouběji. Konkrétněji se zabývám její druhou a třetí částí, *Federálem* a *Kabinetem*, a srovnávám je. První část, *Tribunu*, šířeji nerozepisuji, jelikož jsem ji neviděl a veřejně dostupný záznam inscenace jsem nenašel. Co se týče zdrojů, kvůli neveřejné dostupnosti nebudu používat divadelní scénáře, které jsou jen upravenými záznamy skutečných dokumentů. Jelikož analyzuji divadelní inscenace budu primárně čerpat z jejich veřejně dostupných záznamů. V případě odlišnosti od reálných dokumentů, na jejichž základě tvůrci pracovali, budu uvádět původní materiál: pro *Federál* jsou to stenoprotokoly digitální knihovny poslanecké sněmovny České republiky, pro *Kabinet* využívám knihu Vladimíra Hanzela *Zrychlený tep dějin: Reálné drama o deseti jednáních*.

Kromě osobní zkušenosti s touto formou, vychází toto téma z mého zájmu o historii. Jak to, tak bývá, zájem o mnoho historických témat ve mně probudila řada filmů či knih zasazených do dřívějších dějinných etap. Po zhlédnutí či přečtení jakéhokoliv údajně „pravdivého“ příběhu mám vždy potřebu si zjistit, které části jsou pravdivé a které smyšlené. Pro dramatickou potřebu díla bývá totiž pravda často zjednodušená či přibarvená. Navíc nedílnou součástí historie jako vědy je její interpretování, neboť mnoho důkazních materiálů se nemuselo dochovat. Na historické rekonstrukci mi imponuje, že pracuje s reálnými historickými materiály a převádí je do umělecké podoby „surověji“ nežli jiná umělecká díla. Co tím myslím, popisují dále ve své práci.

2. HISTORICKÁ REKONSTRUKCE NA JEVIŠTI

2.1. Vztah historie a fikce

Pojem historie sebou nese tři základní významy. Zaprvé historie jako minulost, tedy všechno, co se kdy stalo. Taková historie je nedosažitelná, nikdy ji v plné míře nedosáhneme. Zadruhé historie jako vědecká disciplína, která má pravidla a postupy, jak se dobrat pravdy, co a jak se stalo. Závisí na studiu a interpretaci dochovaných pramenů čili materiálů, dokumentů a svědectví. Zachycení minulosti se však může pouze přiblížit, nikdy ji nezachytí celou. A posledním významem, které slovo historie nese, je historické povědomí. Je to všechno, co si my jako lidé myslíme, že o minulosti víme. Spadají sem příběhy, symboly, atmosféry a pravidla, na kterých jsme se shodli, např. nacismus byl špatný. Podle tohoto povědomí se orientujeme v současnosti a budujeme svou identitu. Velkou část našeho historického povědomí tvoří kolektivní paměť, naše rodina, škola, ale i to čemu říkáme populární historie, tedy historické filmy, seriály, knihy a hry.¹

Do populární historie spadá široké spektrum uměleckých děl. Mohou mít podobu dramatizace skutečných událostí v minulosti nebo zasazení fikčních příběhů do historického období. Jelikož jde pořád o fikci, i v první zmíněné podobě je uplatňována autorská licence. Autor či scénárista si musí spoustu nedochovaných detailů domyslet a situaci a figury interpretovat. Často se hýbe se skutečnými událostmi a postavami v rámci dramatizace, aby byly více zajímavé, tematicky neroztříštěné, nebo aby nebyly zobrazené pro publikum příliš komplikovaně. Když se to přežene, může to vést k problematickým či dokonce chybným výkladům historie.² Příkladem může být americký film *Statečné srdce* (Braveheart, 1995, Mel Gibson). Příběh o skotském povstání je v rozporu s fakty, která se historických událostí týkají, hlavních figur, dat a

---

¹ Zahrát si historii – Jan Kremer. In: *Youtube* [online]. 03.11.2020 [cit. 2021-08-14]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=j9H4fqQwDew>. Kanál uživatele Filosofický ústav AV ČR.

² KREMER, Jan. Hra o historii: Digitální reprezentace minulosti. *Dějiny a současnost*. Praha 1: O.s. pro podporu historické literatury a časopisu Dějiny a současnost, 2020, **XLII**(10), 10-13. ISSN 0418-5129.

skotské kultury.³ Podobně mohou být vědomě překrouceny události nebo figury v rámci cenzury a propagandy státní ideologie. Např. ve dvoudílném filmu Otakara Vávry *Dny zrady* z roku 1937 je pozitivně vyzdvihována role strany KSČ v čele s Klementem Gottwaldem v dnech předcházejících podepsání Mnichovské dohody. Existuje i žánr alternativní historie, která vypráví příběh na základě otázky, co by se stalo, kdyby se v určité fázi dějiny udály jinak než ve skutečnosti. Mezi podžánry fantasy můžeme zase nalézt historickou fantasy, která propojuje prostředí minulosti s fantastickými prvky.

Moc populární historie, obzvláště známé formule *Podle skutečné události*, je na našem historickém povědomí nepopiratelná. Může do jisté míry ovlivňovat názory recipientů na určité události nebo v nich vyvolávat paralely k dnešku. Také může často konfrontovat s nepříjemnou historickou událostí, která nebyla dosud obecně známa. Americký seriál *Watchmen* (2019, David Lindelof) propojuje alternativní historii se superhrdinským žánrem. Přestože je tedy jeho děj vymyšlený, začíná zobrazením Tulského masakru v roce 1921, který je často označován za nejhorší rasově motivovaný násilný čin na půdě USA. Šlo o útok bělošského obyvatelstva na afroamerickou čtvrť Greenwood, díky svému bohatství přezdívanou jako „černošská Wall Street“. Ozbrojený dav kromě vraždění celou čtvrť zapálil. K útoku byla použita i soukromá letadla. Dnes se odhaduje, že během masakru zemřelo kolem 300 obyvatel.⁴ Událost v amerických učebních okruzích a učebnicích dějepisu chybí. Široká veřejnost, včetně lidí, kteří pocházejí z místa činu, se tak o masakru dozvěděli právě ze seriálu *Watchmen*, jenž se, jako první z mainstreamové produkce, této události dotkl.⁵⁶

---

³ LAMBRECHT, Eric, Clinton SANDVICK a Mark ALTAWEEL. How historically accurate is Braveheart? *DailyHistory* [online]. 2020 [cit. 2021-8-14]. Dostupné z: https://dailyhistory.org/How_historically_accurate_is_Braveheart%3F

⁴1921 Tulsa Massacre. *TulsaHistory* [online]. Tulsa: Tulsa Historical Society & Museum, 2021 [cit. 2021-8-14]. Dostupné z: <https://www.tulsaHistory.org/exhibit/1921-tulsa-race-massacre>

⁵ARKIN, Daniel. 'Watchmen' recreates the 1921 Tulsa race massacre, exposing viewers to an ugly chapter. *Nbcnews* [online]. NBC Universal, 21. 10. 2019 [cit. 2021-8-14]. Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/pop-culture/tv/watchmen-recreates-tulsa-massacre-1921-exposing-viewers-ugly-chapter-n1069426>

⁶ LAMBEOVÁ, Stacy. Hollywood Is Finally Shining a Light on the Tulsa Race Massacre -- Right When We Need It Most. *Etonline* [online]. CBS Studios, 10. 6. 2020 [cit. 2021-8-14]. Dostupné z: <https://www.etonline.com/hollywood-is-finally-shining-a-light-on-the-tulsa-race-massacre-right-when-we-need-it-most-147524>

Snahu reflektovat historii v uměleckých dílech má lidstvo odjakživa. Už v dobách antiky si řeční autoři brali inspiraci z historie a mýtů. Z dochovaných her můžeme za historickou považovat například Aischylovy *Peršany*.⁷ Hra se odehrává během řecko-perských válek, kterých se autor osobně zúčastnil. Přestože jde o poměrně nedávnou historii,⁸ objevují se zde bohové. Ostatně jako i v jiných antických tragédiích. Historická díla totiž z velké části vypovídají o době, ve které vznikla. Mimo jiné o tehdejší smýšlení o světě i o historii. Dnešní historikové například předpokládají, že Richard III nebyl znetvořen a zlé monstrum, jak je vyobrazen v Shakespearově slavném dramatu. Jeho špatná pověst byla pravděpodobně vytvořena v rámci yorské propagandy po Richardově smrti a mnoho let byla brána jako historický fakt.⁹

Pojmy historická fikce a populární historie jsou velmi obsáhlé. V podstatě může do nich spadat cokoliv, co je zasazené do minulosti a nesnaží se o historickou věrnost. V další kapitole se budu konkrétně zabývat uměleckými díly, jež se snaží držet faktů a jakékoliv fikci se, pokud možno, vyhnout.

2.2. Historická rekonstrukce na jevišti

Jelikož jsem nenarazil na žádnou literaturu, která by se specificky věnovala této formě z divadelního hlediska, vypomůžu si proto pojmy a příklady z mnoha prostředí, která se historické rekonstrukce týkají.

Historická rekonstrukce je druh zábavy, při níž se co nejpřesněji znovu postaví a přehrává historická událost. Má hodně společného s larpem (Live action roleplaying – hra na hrdiny naživo). Velký rozdíl je však v tom, že účastník larpu se stává součástí fiktivního narativu a prostředí, které může svými činy ovlivňovat. V historické rekonstrukci je naopak konec děje a chování postav již daný dějinami, kterým by se účastník neměl vzpouzet.

---

⁷ BROCKETT, Oscar Gross. *Dějiny divadla*. 8. vydání, Praha 1: Rybka publishers, 2019. ISBN 978-80-87950-66-1. s. 27

⁸ Uvedení hry a událost, o které vypráví, dělí osm let.

⁹ REXOVÁ, Lindsey. Richard III: Fiction Versus Truth. *The business of Shakespeare: Putting the English Classroom To Work* [online]. 19. 11. 2014 [cit. 2021-8-14]. Dostupné z: <https://businessofshakespeare.wordpress.com/2014/09/19/richard-iii-fiction-versus-truth/>

Nejznámější formou jsou rekonstrukce bitev, jež většinou organizují kluby vojenské historie. Účastníci se snaží napodobit bitvu co nejpřesněji, a to včetně místa, taktických úkonů, kostýmů, výzbroje apod. Akcí se zúčastňují i profesionální vojáci a historici. Rekonstruují se bitvy z celého spektra dějin, nicméně většinou spojené s lokací, na které se bitvy udály.¹⁰ Každoročně se v České republice rekonstruují např. bitva na Bílé hoře¹¹ a bitva u Slavkova.¹²

Dalším typem historické rekonstrukce je tzv. živá historie. Jde o interaktivní simulaci života v určité historické době, které má za cíl vyvolat v divácích pocit vrácení se do časů minulých. Nesnaží se ovšem zobrazit konkrétní událost, ale každodenní rysy a atmosféru té doby. Používá se k edukativnímu účelu na hradech, zámcích, skanzenech či v rámci školních programů. V Českých školách se často tyto akce dosazují do doby komunismu, jak to třeba udělalo gymnázium Na Zatlane v rámci programu ALT. Ze strany učitelů vzešel nápad umožnit studentům zažít čtyři dny v době normalizace. Době bylo přizpůsobeno i oblečení a jazyk. Studenti tak mohli na vlastní kůži okusit hlášení do SSM, hodnocení na základě kádrových posudků nebo tehdejší popkulturu. Projektu předcházela instruktáž, jak se během projektu chovat. Po zážitkové části projekt pokračoval ve formě diskuse a práce s dokumenty.¹³

Pro historickou rekonstrukci na jevišti je důležitá snaha o držení se historických pramenů a nevymýšlet si do ní fiktivní komponenty. I když každodenní zvyky z živé historie mohou být při komponování nápomocné, myslím, že divadelní forma historické rekonstrukce stále potřebuje nějakou událost, jak je tomu například v případě rekonstrukcí bitev. Co mi však přijde

---

¹⁰ Klub vojenské historie. *Armik* [online]. Žatec: Netnakup, 24. 2. 2012 [cit. 2021-8-14]. Dostupné z: <https://armik.cz/klub-vojenske-historie/>

¹¹ *Bílá hora 1620: Rekonstrukce bitvy na Bílé hoře 1620–2021* [online]. Občanské sdružení Bílá hora 1620, 2021 [cit. 2021-8-14]. Dostupné z: <https://bilahora.eu/>

¹² *REKONSTRUKCE BITVY U SLAVKOVA-AUSTERLITZ* [online]. Brněnsko, 2020 [cit. 2021-8-14]. Dostupné z: <https://www.1805.cz/>

¹³ KVĚTINA, Jan. Čtyři dny v reálném socialismu: Na tenkém ledě mezi recesí a agitací. *Dějiny a současnost*. Praha 1: O.s. pro podporu historické literatury a časopisu Dějiny a současnost, 2020, **XLII**(7), 17-19. ISSN 0418-5129.

z živé historie důležité, že trefně pojmenovává, co je na historické rekonstrukci důležité, a to že je „živá“ a odehrává se v přítomném čase tady a teď.

Vzhledem k závislosti na historických pramenech můžeme říct, že tato forma spadá do dokumentárního divadla. V případě *Sametové simulace* se jedná o divadlo verbatim, jež skládá divadelní scénář z přímých citací a výpovědí. V Německu v 60. letech se takto proslavila hra *Přelíčení* od Petera Weisse. Autor zde ze záznamů procesů s funkcionáři osvětimského koncentračního tábora vykonstruoval hru o jedenácti zpěvech. Dosahuje tím pomocí techniky, kterou Zdeněk Hořínek ve své práci *Drama, divadlo, divák* nazývá montážním principem¹⁴, v případě *Přelíčení* "nahrazení dramatické fabule dramatickou montáží".¹⁵ To znamená, že se Weiss nedopouští žádné fikce, pouze uspořádal existující výroky, které při procesu padly. Nabízí se otázka, jak reálný autentický materiál inscenovat. Ve své práci *Poznámky o dokumentárním divadle* (Notizen zum dokumentarischen Theater, 1968) Weiss píše:

*„Dokumentární divadlo se vyhýbá jakékoli fikci, přejímá autentický materiál a reprodukuje ho ze scény, obsahově nezměněný, ovšem formálně zpracovaný.“*¹⁶

Pravdivost na divadle tedy nevidí ve vnější neupravené prezentaci zachycovaného, ale v hlubším pochopení pochodů ve společnosti a v systému. Ostatně i v poznámce k *Přelíčení* zase přiznává, že realisticky rekonstruovat soudní dvůr přelíčení na jevišti považuje za nemožné.¹⁷ Jedná se tedy o přiblížení realitě, nikoliv o skutečnost jako takovou.

---

¹⁴ Spojování více částí v jeden celek.

¹⁵ HOŘÍNEK, Zdeněk. *Drama, divadlo, divák*. 3., rozš. vyd. [i.e. 2. české, rozš. vyd.]. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2008. ISBN 978-80-86928-46-3. s. 81

¹⁶ WEISS, Peter. *Poznámky k dokumentárnímu divadlu*. 1968 (Převzato z: Peter Weiss: *Rapporte 2*. Frankfurt: Suhrkamp Verlag, 1971. ISBN 9783518104446. s. 91 – 104)

¹⁷ WEISS, Peter. *Přelíčení*. Praha 2: Orbis, 1966. ISBN 11-076-66.

„[...] Jeviště dokumentárního divadla už neukazuje současnou realitu, nýbrž předvádí obraz části skutečnosti, vytržené z životní kontinuity.“¹⁸

To dává záminku rekonstruovat konkrétní událost za využití jiných než realistických inscenačních postupů.

Divadlo verbatim, a také dokumentární divadlo, má moc představit během jednoho večera skutečné společenské téma a příběh s jeho mnoha protikladnými vlastnostmi a nejdůležitějšími informacemi. Může udělat výcuc z různých jednání a zasedání, která ve skutečnosti mohla trvat dny, měsíce i roky. Umožňuje aktérům nepřímo mluvit sami za sebe a divákovi, aby si udělal na danou situaci a člověka vlastní názor. Díky své dramatické formě může na diváka daleko lépe zapůsobit z emočního hlediska než například odborný článek v časopise. Co se týče práce s textem, autor z velké části vytváří kompozici z reálných materiálů. Upravuje ho především stylisticky. Konkrétně třeba nechává nebo škrtná přebrepty a hezitaci, kde se mu to z dramatického hlediska hodí. Nicolas Kent, britský režisér mnoha tribunálních her, zdůrazňuje, že pro průpravu textu má jasně daná pravidla. Musí se k němu přistupovat co nejméně nezáujatě se snahou nepřekroutit či nezatajit pravdu. Zároveň se pro potřeby dramatického efektu snaží udělat výcuc těch nejdramatičtějších bodů jednání či soudů a s nimi pracovat.¹⁹

Abychom si to shrnuli, historická rekonstrukce na jevišti je tedy divadelní tvar spadající do dokumentárního divadla. Využívá historických materiálů a pramenů k rekonstrukci historické události na jevišti. Veškerý dialog je zpracován formou divadla verbatim, je tedy vzat z přepisů jednání, soudů apod. Taková inscenace slouží jak k představení celé události, tak k poukázání na ne široce známé skutečnosti a motivace jednajících. Přestože se jedná o „rekonstrukci“, zároveň je to umělecké dílo. Inscenační práce tedy nemusí být zobrazením vnější skutečnosti a mohou být využity různorodé inscenační techniky.

---

¹⁸ WEISS, Peter. *Poznámky k dokumentárnímu divadlu*. 1968. (Převzato z: Peter Weiss: *Rapporte 2*. Frankfurt: Suhrkamp Verlag, 1971. ISBN 9783518104446. s. 91 – 104)

¹⁹ HAMMOND, Will a Dan STEWARD, ed. *Verbatim verbatim*. Londýn: Oberon Books, 2008. ISBN 978-1-84002-697-9. s.152-154

2.3. Historická rekonstrukce ve světě a u nás

Historická rekonstrukce má kořeny hluboko v historii. Už v starověkém Římě se v amfiteátrech hrály rekonstrukce bitev. Ve středověku se zas pořádaly turnaje, na kterých se přehrávaly události z historie. Na jeviště však přichází až s 2. vlnou dokumentárního divadla v Německu v 60. letech. Jeho největší představitelé tvořili díla hlavně s historickými motivy. *Přelíčení* Petera Weisse, zmíněné v předešlé kapitole, bylo sice vydáno rok po skončení přelíčení, které zobrazuje, nicméně i tak splňuje princip historické rekonstrukce, protože obsahem je chod koncentračního tábora za války. Jeho současník Heinar Kipphardt napsal hru *Ve věci J. Roberta Oppenheimera*, která vypovídá o řízení proti Robertu Oppenheimerovi²⁰ v době mccarthismu. Přestože zde autor vycházel z dokumentů a částečně využil funkci verbatim, rozhodl se v některých částech nahradit doslovnost věrností smyslu. Objevují se zde fiktivní monology jednajících postav, napsané na základě postojů skutečných předobrazů. Připsané je Oppenheimerovo závěrečné slovo, jehož právo na něho ve skutečnosti nepoužil.²¹

V roce 1996 v londýnském divadle Tricycle byla uvedena hra *Nuremberg* k padesátému výročí norimberského procesu.²² Rekonstruuje líčení na základě skutečných zápisů ze soudu. Z dvaceti dvou obžalovaných se inscenace zaměřila na čtyři: Hermana Göringa, pruského generála Wilhelma Keitela, filozofa Alfreda Rosenberga a Alberta Speera. Soudní tribunál byl rekonstruovaný do co nejvěrnějšího detailu, včetně přítomnosti stenografů a tlumočnicků.²³ Slavná hra Moiseše Kaufmana *Gross Indecency—The Three Trials of Oscar Wilde* také bere velkou část scénáře ze soudního zápisu, přebírá však spoustu citací z dobových

---

²⁰ Teoretický fyzik, který řídil vývoj první jaderné bomby v USA.

²¹ KIPPHARDT, Heinar. *Ve věci J. Roberta Oppenheimera*. Dilia, 1965.

²² HAMMOND, Will a Dan STEWARD, ed.. *Verbatim verbatim*. Londýn: Oberon Books, 2008. ISBN 978-1-84002-697-9. s. 140

²³ SHUTTLEWORTH, Ian. Nuremberg. *Financial times* [online]. 1996 [cit. 2021-8-14]. Dostupné z: <http://www.cix.co.uk/~shutters/reviews/96033.htm>

novinových článků, knih a dopisů. Převádí na jeviště soudní proces proti spisovateli Oscaru Wildovi, obviněného z přestupku homosexuality.²⁴

Co se týče českého prostředí, režisér Jiří Honzík a dramaturg Jakub Macek připravili v roce 2008 inscenaci *Osmdesátdevět: Trenažér jedné revoluce*, ohlížející se za Sametovou revoluci. Představení mělo dvě střídající se části. První bylo klasicky podané drama tří názorově různých vysokoškoláků v době revoluce. Druhá, pro tuto bakalářskou práci důležitější, dávala možnost divákům vyzkoušet si role důležitých postav sametové revoluce v jednáních mezi delegací Občanského fóra a vládou komunistického Československa. Tedy stejné události, které zobrazuje třetí část *Sametové simulace*. Diváci dostaly do rukou transkripty skutečných jednání, a veškeré dění tedy záviselo na nich. Pro tuto část nebyly připraveny žádné kostýmy. „Trenažér“ je její trefný popis. Jde pouze o scénické čtení hostů, ze kterých se tímto stávají účinkující. Celé představení bylo moderováno postavou šaška, jenž rozdává role a příležitostně účinkující upozorní, ať mluví nahlas. Obsah slov z jednání je nezměněn, což je jediný rekonstruktivní prvek. Jestli se diváci budou snažit „hrát“ své role nebo pouze číst, bylo výhradně na nich.²⁵²⁶

---

²⁴ SOMMEROVÁ, Elyse. Gross Indecency: The Three Trials of Oscar Wilde: The Internet Theater Magazine of Reviews, Features, Annotated Listings. *CurtainUp* [online]. [cit. 2021-8-14]. Dostupné z: <http://www.curtainup.com/grossind.html>

²⁵ KUBÍČKOVÁ, Klára. Trenažér revoluce dává ochutnat sametový převrat. *Idnes* [online]. 18. 11. 2008 [cit. 2021-8-14]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/divadlo/trenazer-revoluce-dava-ochutnat-sametovy-prevrat.A081118_103412_divadlo_kot

²⁶ Osmdesátdevět – Trenažér jedné revoluce | Miniprofil divadla Feste v Divadle hudby In: *Youtube* [online]. 23.2.2020 [cit. 2021-08-14]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=iS7NbjLKcBA>. Kanál uživatele Muzeum umění.

3. SAMETOVÁ SIMULACE

3.1. Úvod

Sametová simulace byl divadelní projekt, který se vznikl na přelomu listopadu a prosince roku 2019 u příležitosti 30. výročí sametové revoluce. Spolupracovalo na něm několik divadelních souborů a institucí: Nová scéna Národního divadla, VOSTO5, Divadlo Archa a 8lidí. Skládal se ze tří samostatných celků, které připomínaly změny v Československu na sklonku roku 1989. Příprava celého projektu měla dlouhé trvání, nicméně od začátku bylo v plánu každou část projektu zahrát pouze dvakrát bez dalších repríz.

První částí byla zážitková instalace *Tribuna*, odehrávající se v Divadle Archa, která byla připravena jedním z členů VOSTO5 Ondřejem Cihlářem a sdružením Tabula Rasa. Jejím cílem bylo zpřítomnit a vyvolat v divácích atmosféru pokojných demonstrací na Letenské pláni. Instalace byla složena ze zavěšených umělohmotných pásů dole zatížených klíči a z obrazových a zvukových záznamů oněch demonstrací.

Druhá část zvaná *Federál* byla připravena uměleckou skupinou 8lidí. Zinscenovala několik poslaneckých jednání Federálního shromáždění. Inscenace sázela mimo jiné na silný prvek site specific: probíhala v prostoru, kde se tato jednání skutečně uskutečnila. Diváci seděli na místech skutečných poslanců promíchání s aktéry představení. Herci (většinou studenti a absolventi KALD DAMU) chodili jeden po druhém k pultu a přednášeli své proslovy. Za nimi bylo plátno, které občas celé dění komentovalo, např. vyzývalo diváky, aby hlasovali jednohlasně.

Třetí a finální částí projektu *Sametová simulace* byl *Kabinet* inscenovaný na Nové scéně Národního divadla. Režíroval ho iniciátor celého projektu režisér Jiří Havelka. Kabinet měl formu scénického čtení. Vycházel z knihy Vladimíra Hanzela *Zrychlený tep dějin: Reálné drama o deseti jednáních*, jež obsahuje přepisy jednání mezi představiteli komunistické strany (zastoupeni hereckým a uměleckým souborem Národního divadla) a delegací Občanského fóra (zastoupena herci a umělci z nezávislých divadel) v roce 1989. Představitelé

jednotlivých rolí se skutečným účastníkům jednání podobali fyzicky, věkově a dopomoci jim měly i kostýmy a maskérská práce. Herci seděli u stolu uzavřeni v umělohmotné vitríně na jevišti. Okolo ní byla červená stužka. Mezi ní a vitrínou chodila kustodka v podání Martiny Preissové, která uváděla jednotlivá dějství a občas připomněla divákům pravidla hry: zákaz pojídání jídla v hledišti a na jevišti, zákaz kontaktu s aktéry simulace a zákaz vstupu do prostoru mezi stužkou a vitrínou. Po zbylém prostoru se nicméně mohli pohybovat volně. Dění na jevišti zaznamenávaly kamery, které jej vysílaly živě na plátno nad herci a na obrazovku v předsálí.

3.2. Má role v Sametové simulaci

Jelikož jsem se stal součástí *Kabinetu* jako herec, tato kapitola bude čistě z mého subjektivního pohledu. Hrál jsem zde roli jednoho ze studentských vůdců Šimona Pánka. Měl jsem o něm základní povědomí, jako o řediteli neziskové organizace Člověk v tísni, ale o jeho roli studentského vůdce jsem nevěděl nic. Protože jsem o něm měl pouze povrchní povědomí, začal jsem si zjišťovat, co možná nejvíc o něm i jeho roli v studentském hnutí skrz všemožné rozhovory²⁷, články nebo dokumentární videa. Také jsem sledoval jeho gesta a způsob mluvy. Nemusel jsem se příliš složitě rozhodovat, jestli si ho tzv. „vezmu po svém“ nebo se rozhodnu k co nejpřesnějšímu přiblížení předobrazu. Protože šlo o veřejně známou osobnost rozhodl jsem hned na počátku pro druhou variantu.

Na začátku září mi přišel scénář. Krátce poté bylo první čtení, kde jsem se seznámil s většinou tvůrčího týmu včetně herců. Režisér Jiří Havelka šířeji promluvil o vzniku projektu, detailněji popsal, o co se bude jednat a představil všechny herce. Zdůraznil, že zatímco hlavní role budou své repliky číst, figury s menším počtem textu můžou mluvit z paměti. Byli jsme informováni, že nahrávky jednání jsou volně k poslechu na stránkách Knihovny Václava Havla. Poté, co jsem dostal scénář a absolvoval první čtení, jsem se vrhl na dohledávání informací o dalších osobách, které v scénáři figurovaly nebo se o nich jednalo.

---

²⁷ Velkou pomocí mi byla kniha založena na rozhovoru s Šimonem Pánkem *Aby dobro pomáhalo* (2015, David Klimeš).

Když jsem měl jasnější představu, o kom/čem se v jaké chvíli jedná, začal jsem si zkoušet své repliky nahlas a ukládat je do paměti. Přestože výsledný produkt měl mít formu scénického čtení, má role patřila mezi ty menší, a proto jsem se úseky, ve kterých Pánek mluvil, učil nazpaměť. Opakovaně jsem si představoval, jak by je říkal Šimon Pánek, a snažil jsem se napodobit jeho dikci. Pomohly i fotografie mladého Pánka a představa, že si po „čechovsku“ navlékám imaginární tělo postavy jako oblečení. V tu chvíli, podobně jak se mi to stává, když si poprvé obléknu kostým, jsem měl konkrétní pocit Šimona Pánka. Jako by se mi obraz o něm dotvořil. Změnilo to způsob, kterým věci do té doby říkal.

Od začátku projektu mě během zkoušení provázela veliká nervozita, že něco pokazím, která trvala až do derniéry. Pociťoval jsem ji jednak proto, že do té doby jsem pracoval na minimu mimoškolních projektů. Institut Národního divadla a jména mnoha zkušenějších známějších kolegů ve mně budil veliký respekt. A jednak proto, že se mi celý projekt od počátku hodně líbil. Cítil jsem proto k němu velikou zodpovědnost. Stejně tak i k úloze hrát reálného žijícího člověka, který pravděpodobně inscenaci uvidí. Na začátku jsem se uklidňoval tím, že ve dvaceti jedna letech musel Pánek být v přítomnosti disidentů a komunistických pohlavárů, jinými slovy veřejně známých osobností, také velice nejistý. Nicméně o tento záchranný bod jsem během sledování a čtení rozhovorů přišel. Šimon Pánek několikrát řekl, že si při jednáních přišel naprosto komfortně. Z přepisů jednání na mě při jednání s komunisty působil poměrně konfrontačně a v rozhovoru s ním jsem četl, že tak vskutku nejspíš jako zastupitel stávkujících studentů působil. Snažil jsem se proto tuto stránku přenést i na jeviště.

Vím, že mě spoutávala nervozita. Kvůli ní byl při premiéře můj Šimon Pánek méně konfrontační, než byl dosud na zkouškách, a poněkud strnulejší. Vzpomínám si, jak se ke mně při repríze jeden z kolegů naklonil a v dobré víře mi zašeptal do ucha: „*Jseš trochu málo drsnej, ale jinak dobrý!*“. Následně jsem znervóznil ještě víc, než jsem do té doby byl. Tento pocit mě doprovázel až do konce představení. Až po zpětné vazbě kolegů a známých jsem přistoupil na to, že moje chyby nemusely být tolik vidět a že to ve skutečnosti bylo dobré.

Je pro mě těžké hodnotit, jak se mi role nakonec povedla zahrát. Přestože jsem několikrát viděl záznam představení, nemohu najít dostatečný nadhled, abych dokázal svůj výkon objektivně popsat. Jako většina lidí se nerad sleduji na

kameře. I když se to během studia na DAMU zlepšilo, u *Sametové simulace* mi stále chybí ten nadhled. Vidím tam na sobě, že nejsem vůbec uvolněný, a dokážu na sobě poznat, co mi všechno prochází hlavou.

I když jsem se snažil o věrnou kopii předobrazu, zpětně mi pocitově přijde, že vzešla spíše postava na určité symbióze mé osoby a mé představy o Pánkovi. Nebyl jsem to ani já ani Šimon Pánek, ale jakýsi tvor sloučený z nás obou. Dává to smysl. Přesná imitace nikdy není možná, neboť postrádá hloubku. Bývalý studentský vůdce je jiný člověk než já. I přes snahu se mu přiblížit mohu hrát pouze svoji představu o něm. Nikdy bych si nedovolil tvrdit, že vím přesně, jaký je Šimon Pánek člověk.

4. ANALÝZA A SROVNÁNÍ

4.1. Federál

Federál rekonstruuje šest poslaneckých schůzí, které se udály na konci roku 1989. Začíná 16. schůzí 29. 11. 1989 a končí 21. schůzí konající se přesně o měsíc později, na které byl Václav Havel zvolen prezidentem. Skládají se převážně z krátkých výstupů zástupců různých stran Národní fronty. Inscenace představovala, jakým modelem tehdejší federální shromáždění fungovalo. Popisovala, jak se poslanci snažili popasovat s probíhajícími dějinnými událostmi, postupně se smiřovali se změnou pořádků, adaptovali se na nový chod státu a začínali řešit nově vzniklé i dlouho ignorované problémy. Nejednalo se o přesnou rekonstrukci, i když většinou herci říkali věty, které tehdy opravdu zazněly, ale o jakýsi zredukovaný koncentrát skutečnosti. Tvůrci *Federálu* na rozdíl od tvůrců v pohnuté době revoluce ještě nežili, a tak mohli uplatnit větší nadhled.

Zatímco *Kabinet* se snažil, aby herci byli svým předobrazům věkově i vzhledově blízko, *Federál* šel jinou cestou a sázel víc na autenticitu prostředí, odehrával se tedy ve skutečném místě bývalého Federálního shromáždění, opatřeným řečnickým pultem a tribunou pro přísedící. Diváci seděli na místech poslanců mezi herci a mohli být ze začátku překvapeni tím, že se z jejich souseda vyklubal další řečník. V průběhu však bylo snadné aktéry rozlišit, neboť měli během představení narežirované malé akce. Každé místo poslance bylo označeno i štítkem se jménem tehdejšího poslance či poslankyně. Pocit imerze během představení umocňovala možnost hlasování, kdy se diváci mohli podvolit přání vedoucí struktury a hlasovat, jak chtěla, nebo se vzepřít a hlasovat proti jednotlivým návrhům a zákonům. Jakákoliv vzpoura proti dějinám však vyšla do prázdna. Historie je již daná a stejně tak jednohlasný vládní aparát tehdejších shromáždění.

Ve *Federálu* hrálo 32 mladých herců a dalších umělců, z velké části studentů či absolventů Katedry alternativního a loutkového divadla DAMU. Byli to lidé věkově mezi 20 až 30 lety, často o mnoho let mladší než figury, které zrovna hráli. Některým postavám byla i převrácena pohlaví (např. poslanec Blažej na poslankyni Blažejovou). Většinou tu vystupovala daleko méně veřejně známá

jména, než jsou třeba Petr Pithart či Ladislav Adamec. Ani u těch známějších se však nesnažili o velkou podobnost. Je to hra, na kterou by měli diváci být ochotni přistoupit. Zpřítomnění tehdejších událostí zaopatřuje spíše výše zmíněné prostředí a formální repetitivní modul tehdejšího federálního shromáždění.

Jelikož jde o převedení skutečných projevů na jeviště, všichni aktéři Federálu mluvili velmi formálně. V ruce s tím šly i předepsané stanovy takového shromáždění a opakování některých vět, jak to dělal především člověk na pozici předsedy Federálního hnutí, např. „*Děkuji poslanci ..., na řadě je poslanec ..., připraví se poslanec...*“. Časté hlasování mělo také repetitivní formu typu „*Prosím o hlasování o zákonu..., Kdo hlasuje o schválení zákonu..., byl schválený zákon...*“ Pro tvůrce to přineslo velkou výzvu, jak formu plnou repetice patřičně oživit. Řada proslovů byla výrazně zkrácená, hlavně z důvodů časových a tematických. V některých případech řekli určité věci jiní lidé než ve skutečnosti, např. 17. schůzi ve skutečnosti od počátku řídil poslanec Kučera nikoliv Janík, který se nedostavil.²⁸ V inscenaci byla později jejich výměna vyřešena tak, že Janík rezignuje na pozici předsedy z důvodu chronické bolesti zubů.²⁹

Dynamickou součástí inscenace bylo i obří plátno nad jevištěm, které různými způsoby komentovalo dění, poroučelo divákům, aby hlasovali pro probíraný návrh, připomínalo fakta nebo promítalo dění na jevišti. Kromě toho vyplňovalo čas mezi jednotlivými jednáními večerníčkem či lekcemi jógy. Zkrátka hojně pomáhalo s udržení pozornosti, neboť pouhá suchá vyjádření poslanců by bez občasného „vtípku“ či „narušení“ těžko držela pozornost.

Při prvním vstupu mohli diváci vidět poslance, jak se před jednáním baví. Mladé holky v českém stejnokroji nabízely chleba a občas zazpívaly píseň. Po usazení jsme se přesunuli pár dní po 17. listopadu, kdy Alois Indra uvedl začátek 16. jednání a prohlásil, že se rozhodl odstoupit z funkce předsedy federálního

---

²⁸ *Poslanecká sněmovna parlamentu české republiky: Digitální depozitář* [online]. Praha 1, 28. 7. 1997 [cit. 2021-8-15]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1986fs/slsn/stenprot/017schuz/s017001.htm>

²⁹ VOSTO5 a 8lidí: Sametová simulace: FEDERÁL - záznam představení. In: *Youtube* [online]. 11. 2. 2020 [cit. 2021-08-15]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=iHfEKDUZ2ag&t=173s>. Kanál uživatele Vosto5. čas 1:04:45.

shromáždění.³⁰ Řešilo se, jaké stanovisko zaujmout ke generální stávce, aby se studenti vrátili do škol a umělci na jeviště. U pultu zaznívaly hlasy, že na demokracii nejsou připraveni³¹, varování před protisocialistickými silami³², a že komunisté si vedoucí úlohu zasloužili³³. Mezi připomínky patřilo i vyjádření veliké lítosti nad zásahem proti protestujícím během 17. listopadu. Jeden z poslanců, varhaník Václav Rabas, zase vlastenecky hovořil o kráse české kultury. Řeč zakončil slovy:

„Vážené soudružky poslankyně, soudruzi poslanci, ještě, než zvedneme ruku, jsem přesvědčen o tom, že zítra začne hrát Česká filharmonie, všechny ostatní orchestry, Národní divadlo, že studenti se vrátí do škol a vše bude pokračovat tak, jak by v našem socialistickém Československu mělo.“³⁴

V této schůzi nejvíce rezonovalo téma současné revoltující mládeže. Studenti byli přítomni prostřednictvím megafonu, kdykoliv byly jejich otázky či podmínky tlumočeny. Mnoho z vystupujících poslanců je chválilo a odsuzovalo zásah proti nim ze 17. listopadu. G. Mede se při své řeči rozčiloval, proč jeho syn nesdílí jejich revoluční myšlenky³⁵, zatímco Návratová prosila, aby se dospělé záležitosti nechaly dospělým³⁶. Přítomný respekt vůči studentům podtrhoval i požadavek, aby zástupci studentů byli součástí komise na vyšetření incidentu ze 17. listopadu.

Po přestávce Marián Čalfa představil návrh na zrušení vedoucí úlohy jedné strany a vynechání zmínky o marxismu-leninismu. Většina prezentujících následně souhlasila velkým potleskem.³⁷ Zda proto, že si chtěli zachránit kůži, nebo byli skutečně nadšeni z těchto změn, nebylo poznat. Dále zazněly návrhy na zrušení dehonestace náboženství a zrovnoprávnění všech vědeckých názorů včetně ateismu.³⁸ Zasedání skončilo zanotováním státní hymny. Tu aktéři zapěli držením po sobě navazujících a prolínajících tónů.³⁹

---

³⁰ *Tamtéž*, č. 4:36

³¹ *Tamtéž*, č. 11:48

³² *Tamtéž*, č. 22:22

³³ *Tamtéž*, č. 13:50

³⁴ *Tamtéž*, č. 38:38

³⁵ *Tamtéž*, č. 16:45

³⁶ *Tamtéž*, č. 32:50

³⁷ *Tamtéž*, č. 46:40

³⁸ *Tamtéž*, č. 49:50

³⁹ *Tamtéž*, č. 53:40

Další schůze se konala s již nově zvolenou vládou. Velká část z nich byla členy Občanského Fóra. Ústupky komunistů bylo znát i na ohlášení rezignací významných členů strany: mimo jiné Vasilu Biľaka, Aloise Indry, Miloše Jakeše, který brzy poté byl ve středu dění, a Gustava Husáka z funkce prezidenta.⁴⁰ Následně krátce vystoupilo několik poslanců, kteří chtěli zvolit nového prezidenta v co nejkratší době pomocí referenda. Všichni na toto místo navrhovali Václava Havla.

Dále promluvil předseda komise pro vyšetřování okolností během 17. listopadu 1989 Josef Staňk. Komise došla k závěru, že celá akce bezpečnostních složek byla předem naplánována a politicky organizována. Navrhla zbavení poslaneckého mandátu Miloše Jakeše a Miroslava Štěpána. První jmenovaný v podání Bořka Joury předstoupil, aby obhájil své kroky. Jakeš tvrdil, že vydal jasný zákaz proti účastníkům demonstrace a že s ním tato akce nebyla konzultována, jak bylo uvedeno ve zprávě komise. Později mu bylo tvrzeno, že k velkým problémům nedošlo. Když chtěl později vyšetřit smrt studenta Šmída, prý nemohl, protože ministr vnitra a šéf STB nebyli v té době v Praze. Ublíženě tedy považoval obvinění ve zprávě komise vůči němu za nespravedlivé. Odmítal veškerou svou vinu. Po skončení svého projevu si vzal křeslo a sedl si na levou stranu jeviště. Obrazovka ho i s jeho ukřivděnými pohledy však sledovala i během dalších projevů, ve kterých poslanci Jakeše i celou akci proti demonstrujícím odsuzovali. Občas i sám u pultu na jednotlivé projevy reagoval. Například odmítavě u otázky strachu z vojenského puče a zda hrozí prolnutí KSČ s armádou.⁴¹

17. schůzi zakončuje Václav Klaus proslovem o své ekonomické vizi. Zde si opět autoři opravili formu inscenace. Z původního dlouhého proslovu si vybrali některé slovní obraty a zřýmovali je. Na jevišti tedy ministr financí přednášel báseň, zatímco na obrazovce se mísil text přepisu z původního proslovu až v nečitelný zmatek. Členové nové vlády tomu souhlasně přikyvovali. Když Klaus domluvil, obrazovka připomněla, že ve skutečnosti mluvil tři a půl hodiny. Po krátkém opět jednohlasném hlasování se promítla na plátně krátká lekce jógy

---

⁴⁰ *Tamtéž*, č. 53:46

⁴¹ *Tamtéž*, č. 1:05:56 – 1:26:45

pro osvěžení unavené mysli. Po hodině a 40 minut od začátku obsahově složitého představení to bylo osvěžující i pro diváky.⁴²

Další sada proslovů se skládala z upozornění na mnoho problémů, které by vláda měla hned řešit. Byly to problémy vážné (např. ekologická situace, doprovázené kašlem, nasazováním roušek a plynem⁴³) i komické (otázka, zda se bude konat spartakiáda⁴⁴). Poslankyně Krůzová upozornila na to, že posledních 30 let parlament ve všem vládu pouze podporoval místo toho, aby ji vedl k zodpovědnosti.⁴⁵ V porovnání s velmi opatrnou kritikou na začátku představení, je tento proslov dalším důkazem skutečného uvolňování poměrů, kdy se jednotliví poslanci nebáli otevřeně kritizovat.

Po schválení změny znění slibu prezidenta Československé republiky následuje volba předsedy federálního shromáždění a volba prezidenta. Do funkce předsedy byl po dvaceti letech zvolen Alexandr Dubček.⁴⁶ Před prezidentskou volbou promluvil premiér Čalfa, který doporučil zvolit na post Václava Havla,⁴⁷ jenž byl nakonec jednohlasně zvolen. Následně poslanci vstali a tuto důležitou historickou událost stvrdili zapískáním československé hymny na lízátko ve tvaru píšťalek. Premiér Čalfa, jako jediný, navázal na první sloku i opomíjenou slovenskou částí hymny. Tímto výstupem představení skončilo.⁴⁸

4.2. Kabinet

Zrychlený tep dějin od Vladimíra Hanzela obsahuje přepisy celkem deseti jednání mezi představiteli Občanského fóra a různými zástupci Komunistické strany Československa. Sám autor byl na těchto schůzích přítomen a všechny je nahrál. Rozhodl se je zaznamenat formou dramatického textu, schůze přepsal do deseti dějství. Do *Kabinetu* se převedlo celkem pět z těchto dějství. Ve čtyřech z nich naproti Václavu Havlovi usedl tehdejší premiér Ladislav Adamec,

---

⁴² *Tamtéž*, č. 1:36:00 – 1:42:46

⁴³ *Tamtéž*, č. 1:50:17

⁴⁴ *Tamtéž*, č. 1:54:03

⁴⁵ *Tamtéž*, č. 1:53:46

⁴⁶ *Tamtéž*, č. 2:18:13

⁴⁷ Václava Havla hraje ho Robert Mikluš, propojující tak obě části Sametové simulace.

⁴⁸ *Tamtéž*, č. 2:28:00 – 2:40:28

v posledním po Adamcově odstoupení Marián Čalfa. Právě střet Občanského fóra s kličkujícím Ladislavem Adamcem se stal dominantním prvkem inscenace. Tento motiv je zvýrazněn i při posledním jednání, kdy Adamec marně hledá cestu dovnitř vitríny, ve které se schůze odehrávají.

Kabinet tedy vynechal schůzky, kde Havel místo Adamce nebo Čalfa jedná s předsedou vlády Československé socialistické republiky Františkem Pitrou, s generálním tajemníkem Karlem Urbánkem, s armádním generálem Miroslavem Vackem, a jednání "u kulatých stolů" s Národní frontou. Větší zvraty, které se na schůzkách udály, byly např. Pitrův návrh OF, aby dodali několik ministrů do vlády, okaté podlézání tajemníka Urbánka Havlovi, Vackovo ujištění, že armáda ČSR nehodlá zasahovat proti občanům republiky. Hanzelova kniha taky detailněji ukazuje vývoj obou stran – představitelé KSČ se stávali postupně submisivnějšími vůči požadavkům OF. To se zase z aktivního občanského hnutí, které zpočátku nechtělo navrhovat do vlády vlastní lidi, vyvinulo v politicky jednajícím hnutí.

Škrtnů se dočkali i nadbytečné postavy v inscenovaných schůzkách, např. v prvním jednání na straně delegace vlády ČSSR z původních čtrnácti komunistů zasedá v *Kabinetu* pouhých pět. Chybějící osoby nicméně při diskusi nemluvily, řekly jednu či dvě nedůležité věty, nebo nebyly v nahrávkách Vladimírem Hanzelem rozpoznány. Takové repliky jsou v předloze označeny znakem „???” a v *Kabinetu* přiřazeny ostatním postavám. V šestém jednání jsou kompletně vyškrtnuti členové VPN (Verejnost proti násilí) Miro Kusý, Vladimír Ondruš nebo slovenský herec Milan Kňažko.⁴⁹ Jejich zobrazením by inscenace musela nabrat už k tak početnému obsazení další herce, jejichž úkolem by většinou bylo pouze sedět tiše u stolu. Nutno dodat, že postavy tohoto typu v inscenaci zastoupeny byly, např. horník Hruška nebo právní poradce Vladimír Mikule v prvním dějství.

Mnohé věty byly zkráceny nebo upraveny, ale šlo o úpravy většinou minimální a kosmetické, obsahově nezměněné. Některá dějství v knize začínají i přítomností novinářů, kteří jsou záhy posláni za dveře. Ani tyto části se v inscenaci neobjevily. Motivy, které se opakují na většině schůzí, ale v *Kabinetu*

---

⁴⁹ HANZEL, Vladimír. *Zrychlený tep dějin: Reálné drama o deseti jednáních: autentické záznamy jednání Občanského fóra a Verejnosti proti násilí s představiteli státní moci v listopadu a prosinci 1989*. 2. vyd. Praha: Galén, c2006. ISBN 80-726-2426-1.

se objevovaly méně, byly domluvy obou stran o tom, co řeknou médiím, a Adamcovo opakované upozorňování, že on není schopen zařídit všechny požadavky. V druhém dějství se toto téma opakuje nejvíc a podtrhuje tehdejší nepřipravenost Havlova týmu. Adamec odkazuje Občanské fórum ke generálnímu tajemníkovi Karlu Urbánkovi. Slibuje, že bude tlumočit vyšším orgánům prosbu o legalizování OF.⁵⁰

Kabinet je, narozdíl od *Federálu*, mnohem víc založen na co nejpřesnější podobě herců k předobrazům, které ztvárňují, a to jak věkově, tak vzhledově. Byli tomu uzpůsobeny i dobové kostýmy a maskérská práce včetně nalepených knírů a vousů. Ani tady se divák nevyhnul velké řadě jmen, nicméně kustodka před nástupem každé nové postavy přečetla její krátký medailonek. Jde převážně o osoby veřejně známější. I tak bylo pro neznalce snadné se např. v posledním dějství v přívalu jmen a titulů ztratit.

Jak již bylo zmíněno výše, všech pět dějství se umístilo do vitríny ohraničené stužkami. Kolem vitríny pobíhala kustodka, která uváděla jednotlivé figury a připomínala divákům pravidla. Mohli volně chodit po prostoru a sledovat představení z mnoha úhlů nebo na obrazovce, na které se dění na jevišti živě vysílalo. To dodávalo pocit jakýchsi návštěvníků muzea, v němž se diváci mohli podívat na živý exponát. V tomto případě na historickou událost, která se odehrávala před jejich zraky v přítomném čase.

Jelikož se na jevišti „rekonstruovaly“ historické události, ve kterých hrály roli veřejně známé osobnosti, udržovali si diváci patřičný odstup. Přítomnost vitríny a postava kustodky, podobně jako tabule z *Federálu*, k tomu ještě napomáhala. Obecenstvo si mohlo tak uvědomit nové vztahy a paralely s dneškem, které si z pouhých učebnic dějepisu neodneslo. Pohybové dění bylo víceméně statické, drama se odehrávalo v dialozích. Nicméně, přestože se *Kabinet* drtivou většinu času snažil o co nejpřesnější nápodobu skutečných událostí, občas si inscenace vypomohla jevištním znakem, např. jednání mezi Havlem a Adamcem, které se odehrálo mimo záznam mezi čtyřma očima, bylo naznačeno pouhým stoupnutím

---

⁵⁰ *Tamtéž*, s. 71, 72

obou představitelů a jejich opětovným usednutím.⁵¹ Více významu s sebou pak nesl vývoj počtu kuřáků v inscenaci, jenž ukazuje postupné rozvolnění napětí mezi oběma stranami. V průběhu večera, kdy ze začátku se nekouřilo, si začal pokuřovat prvně Václav Havel, následně další a další členové Občanského fóra. V posledním dějství už kouřili skoro všichni účastníci. Uvolněnější atmosféře dopomáhalo i náhle přítomné občerstvení v podobě džbánů vody a tyčinek.

Hned na začátku docházelo k postupnému představování jednotlivých účastníků jednání. Z obou stran byla cítit snaha o co možná nejpřívětivější dialog. Žádná nevyřešená tenze se mezi nimi nekonala. Vyskytla se tam i jakási snaha o žoviálnost: „*KUČERA: Však ho známe z televize. Z obrazovky.*“⁵² i spolupráci, např. OF chtělo dát premiérovi možnost vystoupit na Letné.⁵³

Přesto bylo mezi oběma stranami převážně na začátku i velké napětí, hlavně když představitelé Občanského fóra žádali o svobodu tisku, o odstoupení několika vysoce postavených lidí, nebo četli seznam politických vězňů, u nichž požadovali jejich propuštění a zastavení trestního stíhání. U těchto a mnohých dalších otázek Adamec odkazoval OF na jiné orgány a fyzické osoby. Zdůrazňoval, že nemůže ve své pozici všechno, a žádal, ať po něm nechtějí výsledky hned.⁵⁴ Prvně ustoupil u žádosti, aby mohli někteří z disidentů překročit hranice do ČSSR, jmenovitě Pavel Landovský, Jiří Gruša i Karel Kryl. I zde se podhlovaly humorné momentky z těchto jednání, např. když členové OF osobně předvádí „houpavou“ atmosféru, kterou Jaroslav Hutka svou přítomností na Letné vyvolal.⁵⁵

Nicméně při druhém jednání se požadavky OF stupňovaly, mezi nimi i žádost, aby ještě v den jednání Adamec podal demisi.⁵⁶ Ještě více se děla drobná nedorozumění:

---

⁵¹ Sametová simulace: Kabinet. *Česká televize* [online]. 1. 12. 2019 [cit. 2021-8-16]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10000000395-sametova-simulace-kabinet/21925400230>, č. 1:34:31

⁵² *Tamtéž*, č. 11:09

⁵³ *Tamtéž*, č. 13:54

⁵⁴ *Tamtéž*, č. 20:08 – 28:00

⁵⁵ *Tamtéž*, č. 33:16

⁵⁶ *Tamtéž*, č. 46:13

„ADAMEC: Tak nejsme na Letné, že jo? Na mne vy už křičet nebudete.

[...]

JIČÍNSKÝ: Pan Havel na vás nekřičel.

[...]

ADAMEC: Ne, ne, já říkám, že on na mne nebude křičet, že nejsme na Letné, že jo, že on na mne křičet asi nebude.“⁵⁷

Předseda vlády Adamec se cítil pod tlakem požadavků OF. Mimo jiné jim otevřeně říkal, že jedná i s dalšími lidmi a stranami a požadavky fóra považuje za ultimáta. Na druhou stranu byl protistranou ubezpečován, že lidé chtějí změny zkrátka hned a bude se s ním dále počítat jako s novým premiérem. Adamec navrhl, aby se Občanské fórum stalo z nezávislé organizace svébytnou politickou stranou. Mělo by poté silnější pozici v jednání před dalšími nezávislými organizacemi, s kterými Adamec musí taky jednat. Petr Miller namítnul, že fórum už zastupuje mnoho rozdílných politických stran a organizací, které se už hlásí k zásadám OF. Jičínský dodal, že na stranu je ve fóru příliš velká škála názorů.⁵⁸

Ve čtvrtém, nejdramatičtějším dějství přišlo Občanské fórum již s návrhy ministrů. S těmi měl Adamec problém z důvodu malého zastoupení Slováků. Hned následně delegaci zaskočil, když jim, zprvu nepřímo, prozradil, že v této vládě nebude ministerským předsedou, jak s tím původně OF počítalo.⁵⁹

„ADAMEC: Ne, ne! Protože vláda není spolek dobrovolníků ani diskusní klub! Vláda musí řídit národní hospodářství, vážení pánové! A to ať si vezme na zodpovědnost ten, kdo si to troufá. Já si s takovou vládou netroufám národní hospodářství řídit. A dovést je ke krachu, jako je v Polsku nebo v Maďarsku, to ne. Adamec nebude!“⁶⁰

Občanské fórum se snažilo Adamce uklidnit. Jelikož bylo premiérovo stanovisko jasné, došel Václav Havel k stanovisku, že pojedou k prezidentovi co nejrychleji na hrad. Tam předloží návrh na svého kandidáta na místo premiéra, který by sestavoval vládu. Předtím si však, na návrh Oskara Krejčího, ještě

---

⁵⁷ *Tamtéž*, č. 44:48

⁵⁸ *Tamtéž*, č. 55:15 – 1:02:29

⁵⁹ *Tamtéž*, č. 1:20:20 – 1:27:03

⁶⁰ *Tamtéž*, č. 1:27:40

s Adamcem sednuli k rozhovoru mezi čtyřma očima do vedlejší místnosti.⁶¹ V inscenaci byla vynechána vsuvka, na které Havel k tomuto soukromému rozhovoru vyjadřuje. Na poradě Adamec Havlovi údajně tvrdil, že den předtím v Moskvě slíbil Michailovi Gorbačovi plnění sovětské peretrojky.⁶² Nápad jet na hrad se prozatím odložil ve prospěch dalšího jednání. Delegace se dále snažila domlouvat s premiérem, ten je však opět osočil z dávání ultimát. OF se bránilo, že pouze došlo k nedorozumění. Následně Adamcův poradce Miloslav Pavel navrhl, ať se teď všichni domluví na nominaci možného předsedu vlády. Zároveň "naoko" nadhodil možnost Ladislava Adamce jako budoucího prezidenta, což se u delegace setkalo s rozpačitým tichem. Na místo možného premiéra padla jména jako Richard Sacher, Ján Čarnogurský, Miroslav Kusý a z Adamcovy strany Marián Čalfa. Ani jedna strana se však k návrhům té druhé netvářila přívětivě. Nakonec se dohodli, že na další jednání tyto kandidáty přivedou, bude-li to možné.⁶³

Následující rozhovor byl velmi krátký. Adamec oznámil, že do konce týdne vládu rekonstruuje. Nicméně upozornil, ať na něj delegace netlačí s časem. Pořád se snažil to zařídit právní cestou. Zástupci VPN, kteří na předchozí schůzce chyběli, vyslovili názor, že polovina vlády by měla být zastoupena nestraníky a polovina Národní frontou. Obě strany dořešily poslední formality a premiér poté jednání kvapně ukončil.⁶⁴

V posledním a nejdelším jednání (jak ve skutečnosti, tak na jevišti), už OF nejednalo s Ladislavem Adamcem, neboť ten mezitím podal demisi. Místo něho jednali s Mariánem Čalfou, čerstvě designovaným předsedou vlády a mužem, který byl u některých z dřívějších hovorů přítomen. Oproti svému předchůdci jednal s delegací mnohem přímočařeji a shovívavěji. Díky tomu v jednání ubylo hodně na dramatu a bylo plné povětšinou klidné diskuse, únavy z dlouhých hovorů a velkého počtu titulů a jmen.

---

⁶¹ *Tamtéž*, č. 1:32:44

⁶² HANZEL, Vladimír. *Zrychlený tep dějin: reálné drama o deseti jednáních: autentické záznamy jednání Občanského fóra a Verejnosti proti násiliu s představiteli státní moci v listopadu a prosinci 1989*. 2. vyd. Praha: Galén, c2006. ISBN 80-726-2426-1. s. 180

⁶³ Sametová simulace: Kabinet. *Česká televize* [online]. 1. 12. 2019 [cit. 2021-8-16]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1000000395-sametova-simulace-kabinet/21925400230>. č. 1:36:00 – 1:53:42

⁶⁴ *Tamtéž*, č. 1:57:49 – 2:04:48

Ukázalo se, že Čalfa se s některými členy Občanského fóra znal před jednáními. Ján Čarnogurský byl jeho bývalý spolužák a Petr Pithart jeho bývalý učitel. Ze začátku byl Čalfa vyveden z míry, když mu zástupce studentů Šimon Pánek řekl, že ho považují za slabého předsedu vlády. Vladimír Komárek, sedící a radící vedle Havla, chvíli mluvil o zavedení silné hospodářské koncepce.⁶⁵ Čalfa měl výhrady k návrhu na post ministra práce a sociálních věcí. Podle něj Petr Miller, doporučený na pozici Občanským fórem, na tak těžký post není kvalifikovaný. Nicméně delegace OF ho obhajovala z mnoha důvodů, především kvůli jeho dělnické příslušnosti a vysokému vůdčímu a intelektuálnímu potenciálu.⁶⁶

„PALOUŠ: [...] Jeho intelektuální potenciál je velmi vysoký, překvapivě vysoký. Dokonce tak vysoký, že když vystupoval v Kladně před dělníky, tak všichni místní lidi pojalí podezření, že to je zakuklený intelektuál, a žádali, aby před televizními obrazovkami vykoval sekeru.“⁶⁷

Dále došlo k prudkému nesouhlasu, když Čalfa promluvil o úmyslu dát funkci Čestmíru Císařovi z opozičního hnutí Obroda.⁶⁸ Vedlo ho k tomu jednak jednání s Obrodou, jednak potřeboval někoho, kdo by mu sloužil jako spojnice k událostem roku 1968. Zástupci OF a VPN, ovšem pro tento účel navrhli Jaroslava Šabatu a Miroslav Kusého. Především však vyjádřili nesouhlas k dosavadnímu jednání Císaře a Obrody. „*Jeho pokus udržet se byl na hranici etické přípustnosti.*“ řekl například Petr Pithart. Václav Havel varoval, že „*preferovat jednu stranu nadělá zlou krev.*“, a Šimon Pánek prohlásil chování Obrody, vzhledem k její účasti v Občanském fóru a zároveň v pěstování vlastní politiky, za nečestné.⁶⁹

Nakonec Čalfa souhlasil se všemi požadavky Občanského fóra, až na dvě výjimky. První se týkala tématu národnostních menšin, převážně na Slovensku,

---

⁶⁵ *Tamtéž*, č. 2:12:25 - 2:18:00

⁶⁶ *Tamtéž*, č. 2:43:05

⁶⁷ *Tamtéž*, č. 2:45:01

⁶⁸ Hnutí založené v roce 1989, většinou zastoupené vyloučenými komunisty, hlásící se k odkazu Pražského jara.

⁶⁹ *Tamtéž*, č. 2:57:01 – 3:04:27

kde byly vztahy mezi Slováky a Maďary problematické. Aby bylo dáno jasně najevo, že nová vláda nechce otázky dalších národností žijících v Československu zamlčovat, chtěla OF a VPN Miklóse Duraya, zástupce maďarské menšiny, v nové pozici ministra orientovaného na národnostní menšiny. Podle Čalfy by však přítomnost Maďara ve vládě vyvolala problémy u Slováků. Nakonec OF ze svého požadavku ustoupila pod podmínkou, že se o této problematice Čalfa zmíní v prohlášení.⁷⁰

„HAVEL: [...] Já mám pocit, [...] pakliže ve vašem krátkém úvodním proslovu v pondělí ve Federálním shromáždění bude zmíněn úmysl zesíleně se touto problematikou zabývat, založit výbor, jo, přizvat představitele národnostních menšin – že možná jsme schopni od tohoto ustoupit.“⁷¹

Poté Čalfa odmítal na post ministra vnitra Richarda Sachera, tajemníka lidové strany. Argumentoval, že je potřeba jednotlivé složky ministerstva teprve pochopit, a neměnit hned. Miroslav Hanzel vzpomíná, že „se (Čalfovi) evidentně nechtělo šťouchat do vosího hnízda ministerstva vnitra, kterého se, jak se nyní ukázalo, obávali nejen disidenti, ale i vládnoucí prominenti.“⁷² Václav Havel předsedu upozornil, že proměna vnitra obrátí zrušení vedoucí strany ve viditelný skutek. Nakonec Čalfa přistoupil na to, že ministerstvo vnitra budou řídit tři osoby: premiér, jeho první náměstek Valtr Komárek a ministr bez portfeje Richard Sachr.⁷³ Přistoupilo se už pouze k přečtení dohodnutého návrhu vlády a počítání straníků a nestraníků. Čalfa se nakonec zeptal Havla, jestli si myslí, že spolu mohou v této sestavě spolupracovat.⁷⁴ Kabinet zakončila Havlova odpověď: „Po dnešním jednání mám pocit, že to dotáhnete až do voleb.“⁷⁵

---

⁷⁰ *Tamtéž*, č. 2:49:02

⁷¹ *Tamtéž*, č. 2:52:39

⁷² HANZEL, Vladimír. *Revoluce (očima) Vladimíra Hanzela. Knihovna Václava Havla* [online]. [cit. 2021-8-16]. Dostupné z: <https://www.vaclavhavel.cz/cs/hanzel?mn=198912>

⁷³ Sametová simulace: Kabinet. *Česká televize* [online]. 1. 12. 2019 [cit. 2021-8-16]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10000000395-sametova-simulace-kabinet/21925400230>. Č. 3:05:37 -3:18:40

⁷⁴ *Tamtéž*, č. 3:18:40 – 3:24:15

⁷⁵ *Tamtéž*, č. 3:24:10

Finální čtení a kontrolování vlády bylo pro potřebu inscenace výrazně zkráceno. Vynechány byly i další závěrečné detaily, např. problematika malých stran,⁷⁶ premiérův návrh, aby byla poskytnuta pozice bankéři Stejskalovi⁷⁷, a Čarnogurského žádost, aby Čalfa v dalším jednání kvůli novinářům mluvil slovensky⁷⁸.

4.3. Srovnání

V této kapitole zhodnotím a shrnu, co měly obě části sametového zasazení a tématu společné a kde se naopak lišily. Některá tato specifika byla již řečena či nastíněna výše. Obě inscenace spadají do dokumentárního divadla a pomocí techniky verbatim uvádějí dějiny k životu.

Ve *Federálu* jsme byli svědky proslovů mnoha poslanců. Někteří dostali méně prostoru, někteří více. Přestože především veřejně známější figury utkví v paměti, nedá se říct, že by tam byla hlavní postava. Někteří sice dostali více prostoru, jako Miloš Jakeš či Marián Čalfa, ale díky formátu federálního shromáždění si divák pamatoval spíše proslovy než jednotlivé postavy, kterých je velká řada. Nebyla tu zde snaha přiblížit se postavám věkem ani vzhledem. Je to proto, že *Federálu* šlo především o to, ukázat proměnu komunistického aparátu než dramata postav. *Kabinet* je díky prostředí a přítomnosti známých figur komornější. Těch je tu sice také mnoho, kolem třiceti, nicméně většina se projevuje výrazněji a lépe se v nich orientuje než ve *Federálu*. Dominantní dějovou linkou byl střet mezi premiérem Ladislavem Adamcem a Václavem Havlem, kteří jsou jakýmsi „vůdci“ svých stran a jsou tedy hlavními figurami inscenace. Herci zde navíc byli vybráni na základě vzhledové a věkové podobnosti vůči reálným předobrazům, kterou podtrhla také kostýmová a maskérská práce. Herci seděli, odříznutí od diváků, ve vitríně u stolu. Rovněž byli snímáni kamerami a promítáni na plátno. Proto, a díky formě scénického čtení, byl jejich herecký projev úspornější.

---

⁷⁶ HANZEL, Vladimír. *Zrychlený tep dějin: reálné drama o deseti jednáních: autentické záznamy jednání Občanského fóra a Verejnosti proti násilíu s představiteli státní moci v listopadu a prosinci 1989*. 2. vyd. Praha: Galén, c2006. ISBN 80-726-2426-1. s. 452

⁷⁷ *Tamtéž*, s. 453

⁷⁸ *Tamtéž*, s. 454

Inscenační prvky byly též minimální, např. stoupnutí pro symbol schůzky za dveřmi, postupně stupňující pokuřování delegace OF. *Federál* oproti tomu používal výrazně větší prvky, ať už mezi jednotlivými schůzemi, (např. koťátka, večerníček, jóga), tak během nich (plyn, Klausova rýmovačka). Rozdíl vidím i ve vztahu obou inscenací k divákům. Ve *Federálu* byli usazeni mezi herci a měli možnost hlasovat. Stávali se poslanci, a tím i přímými účastníky dění. V *Kabinetu* se dívali na plátno či do vitríny za červenou stužkou. Během večera jim byla několikrát připomínána pravidla, jak se chovat, co mají povolené a co ne. Stávali se tak návštěvníky „oživlé instalace“ a dění sledovali tedy více „zpozzdálí“.

5. ZÁVĚR

Tato práce měla za cíl se zblízka podívat na *Sametovou simulaci* a v rámci fenoménu historické rekonstrukce provést její rozbor. Dále v souvislosti s tím historickou rekonstrukci definovat a popsat její prvky při převodu na jeviště v rámci historicko-divadelního kontextu. Při práci jsem se potýkal s problémy mnoha druhů. Ze začátku to byla dlouho nezodpovězená otázka – z jakého pohledu vůbec budu *Sametovou simulaci* zkoumat? Jelikož mě vždycky zajímalo, jak moc se může umělecké dílo přiblížit historii, uchýlil jsem se k historické rekonstrukci. Na to navázala problematika dostupné literatury, která by na ni nahlížela z divadelního hlediska. Na žádnou takovou literaturu jsem nenarazil, a tak jsem si ji nadefinoval na základě příkladů z různých prostředí, ve kterých jsem viděl s tématem souvislost. Přestože si myslím, že se mi většinu prvků historické rekonstrukce podařilo najít, mrzí mě, že jsem nenašel žádný příklad ze současnosti. Některé plánované kapitoly se smrskly do jedné, a k jedné jsem dopsal jednu podkapitolu navíc.

Sametová simulace je největší a nejdůležitější divadelní projekt, na kterém jsem se podílel. Přijde mi proto příznačné, že se ve své závěrečné bakalářské práci zabývám jejím rozbohem. *Federál* i *Kabinet* podle mě dokonale splňují všechny prvky historické rekonstrukce na jevišti. Vycházely ze skutečných materiálů, citovaly skutečné osoby a snažily se zrekonstruovat celkovou atmosféru těchto jednání. Zároveň využily rozličné přístupy, jak s touto formou pracovat, přestože byly součástí jednoho velkého divadelního projektu. *Federál* se spoléhal na prostředí a imerzní prvky. Zobrazil, jak se zastaralý nefunkční systém pokouší zadaptovat na nové pořádky. Oproti tomu *Kabinet* vsadil na co nejvěrnější vyobrazení atmosféry a jednotlivých známých figur, zatímco za zavřenými dveřmi jednají o budoucnosti země. A divák mohl tyto historické chvíle sledovat jako „oživlý exponát“ v muzeu.

Seznam používaných zkratek

KSČ = Komunistická strana Československa

LARP = Live Action Role Playing

OF = Občanské fórum

SSM = Socialistický svaz mládeže

SSSR = Svaz sovětských socialistických republik

VPN = Verejnosť proti násiliu

POUŽITÉ ZDROJE

Literatura

BROCKETT, Oscar Gross. *Dějiny divadla*. 8. vydání, Praha 1: Rybka publishers, 2019. ISBN 978-80-87950-66-1.

HAMMOND, Will a Dan STEWARD, ed. *Verbatim verbatim*. Londýn: Oberon Books, 2008. ISBN 978-1-84002-697-9.

HANZEL, Vladimír. *Zrychlený tep dějin: Reálné drama o deseti jednáních: autentické záznamy jednání Občanského fóra a Verejnosti proti násiliu s představiteli státní moci v listopadu a prosinci 1989*. 2. vyd. Praha: Galén, c2006. ISBN 80-726-2426-1.

HORŮINEK, Zdeněk. *Drama, divadlo, divák*. 3., rozš. vyd. [i.e. 2. české, rozš. vyd.]. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2008. ISBN 978-80-86928-46-3.

KIPPHARDT, Heinar. *Ve věci J. Roberta Oppenheimera*. Dilia, 1965.

WEISS, Peter. *Přelíčení*. Praha 2: Orbis, 1966. ISBN 11-076-66.

WEISS, Peter. *Rapporte 2*. Frankfurt: Suhrkamp Verlag, 1971. ISBN 9783518104446.

Periodika

KVĚTINA, Jan. Čtyři dny v reálném socialismu: Na tenkém ledě mezi recesí a agitací. *Dějiny a současnost*. Praha 1: O.s. pro podporu historické literatury a časopisu Dějiny a současnost, 2020, **XLII** (7), 17-19. ISSN 0418-5129.

KREMER, Jan. Hra o historii: Digitální reprezentace minulosti. *Dějiny a současnost*. Praha 1: O.s. pro podporu historické literatury a časopisu Dějiny a současnost, 2020, **XLII** (10), 10-13. ISSN 0418-5129.

Webové stránky

1921 Tulsa Massacre. *TulsaHistory* [online]. Tulsa: Tulsa Historical Society & Museum, 2021 [cit. 2021-8-14]. Dostupné z:

<https://www.tulsaHistory.org/exhibit/1921-tulsa-race-massacre>

ARKIN, Daniel. 'Watchmen' recreates the 1921 Tulsa race massacre, exposing viewers to an ugly chapter. *Nbcnews* [online]. NBC Universal, 21. 10. 2019 [cit. 2021-8-14]. Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/pop-culture/tv/watchmen-recreates-tulsa-massacre-1921-exposing-viewers-ugly-chapter-n1069426>

Bílá hora 1620: Rekonstrukce bitvy na Bílé hoře 1620–2021 [online]. Občanské sdružení Bílá hora 1620, 2021 [cit. 2021-8-14]. Dostupné z: <https://bilahora.eu/>

HANZEL, Vladimír. Revoluce (očíma) Vladimíra Hanzela. *Knihovna Václava Havla* [online]. [cit. 2021-8-16]. Dostupné z:

<https://www.vaclavhavel.cz/cs/hanzel?mn=198912>

KUBÍČKOVÁ, Klára. Trenažér revoluce dává ochutnat sametový převrat. *Idnes* [online]. 18. 11. 2008 [cit. 2021-8-14]. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/kultura/divadlo/trenazer-revoluce-dava-ochutnat-sametovy-prevrat.A081118_103412_divadlo_kot

LAMBEOVÁ, Stacy. Hollywood Is Finally Shining a Light on the Tulsa Race Massacre -- Right When We Need It Most. *Etonline* [online]. CBS Studion, 10. 6. 2020 [cit. 2021-8-14]. Dostupné z: <https://www.etonline.com/hollywood-is-finally-shining-a-light-on-the-tulsa-race-massacre-right-when-we-need-it-most-147524>

LAMBRECHT, Eric, Clinton SANDVICK a Mark ALTAWEEL. How historically accurate is Braveheart? *DailyHistory* [online]. 2020 [cit. 2021-8-14]. Dostupné z: https://dailyhistory.org/How_historically_accurate_is_Braveheart%3F

Osmdesátdevět – Trenažér jedné revoluce | Miniprofil divadla Feste v Divadle hudby In: *Youtube* [online]. 23.2.2020 [cit. 2021-08-14]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=iS7NbjLKcBA>. Kanál uživatele Muzeum umění.

Poslanecká sněmovna parlamentu české republiky: Digitální depozitář [online]. Praha 1, 28. 7. 1997 [cit. 2021-8-15]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1986fs/slsn/stenprot/017schuz/s017001.htm>

REKONSTRUKCE BITVY U SLAVKOVA-AUSTERLITZ [online]. Brněnsko, 2020 [cit. 2021-8-14]. Dostupné z: <https://www.1805.cz/>

Sametová simulace: Kabinet. *Česká televize* [online]. 1. 12. 2019 [cit. 2021-8-16]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10000000395-sametova-simulace-kabinet/21925400230>

SHUTTLEWORTH, Ian. Nuremberg. *Financial times* [online]. 1996 [cit. 2021-8-14]. Dostupné z: <http://www.cix.co.uk/~shutters/reviews/96033.htm>

SOMMEROVÁ, Elyse. Gross Indecency: The Three Trials of Oscar Wilde: The Internet Theater Magazine of Reviews, Features, Annotated Listings. *CurtainUp* [online]. [cit. 2021-8-14]. Dostupné z: <http://www.curtainup.com/grossind.html>

VOSTO5 a 8lidí: Sametová simulace: FEDERÁL – záznam představení. In: *Youtube* [online]. 11. 2. 2020 [cit. 2021-08-15]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=iHfEKDUZ2ag&t=173s>. Kanál uživatele Vosto5.

Zahrát si historii – Jan Kremer. In: *Youtube* [online]. 03.11.2020 [cit. 2021-08-14]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=j9H4fqQwDew>. Kanál uživatele Filosofický ústav AV ČR.

